30/11/2020

Άγιος Ανδρέας, το ιστορικό χωριό στο Παγγαίο

/ Επικαιρότητα

Η σημερινή μέρα είναι ιδιαίτερη για τους κατοίκους ενός από τους μικρότερους οικισμούς του Δήμου Παγγαίου. Ένα χωριό χτισμένο στις πλαγιές του βουνού, μέσα στα αμπέλια, που αγναντεύει τη θάλασσα και κουβαλάει τη δική του ξεχωριστή ιστορία. Το όνομά του οφείλεται στο Μετόχι του Αγίου Ανδρέα που έχτισαν οι Ρώσοι μοναχοί, όταν επισκέφθηκαν την περιοχή στα τέλη του 19ου αιώνα. Έκτοτε, το χωριό γιορτάζει κάθε χρόνο ανήμερα του Αγίου Ανδρέα. Από το 2000, όμως, γιορτάζει την ανακατασκευή και επαναλειτουργία του καθολικού του ιστορικού ναού, αφιερωμένο στον Άγιο Ανδρέα που είναι ό,τι απέμεινε από το πλούσιο μοναστήρι που λειτουργούσε παλιότερα.

Η ανακατασκευή του Μετοχίου, από τον τότε δήμαρχο Ελευθερών Χαράλαμπο Χρυσανίδη και η επαναλειτουργία του ως ορθόδοξου ναού ήταν κάτι περισσότερο από ένας διακαής πόθος των ντόπιων και κάτι πιο δυνατό από τη διατήρηση της μνήμης και της παράδοσης. Ήταν η «συγγνώμη» των παλαιότερων προς τις νεότερες γενιές που άφησαν και καταστράφηκε ένα από τα σημαντικότερα οικοδομικά κτίσματα που αναγέρθηκαν στην περιοχή. Στην πραγματικότητα, οι

σκληρές συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή το 1924, όταν ήρθαν πρόσφυγες από τις αλησμόνητες πατρίδες, τους ανάγκασαν να χρησιμοποιήσουν για οικοδομικά υλικά πολλά από τα απομεινάρια των κτιριακών εγκαταστάσεων του Μετοχίου αφήνοντας μόνο το Καθολικό της μονής, την εκκλησία που ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Ανδρέα.

Οι Ρώσοι διεισδύουν στη Βαλκανική

Το 1896, Ρώσοι μοναχοί προερχόμενοι από το Άγιο Όρος επισκέφτηκαν την περιοχή και ίδρυσαν ένα μετόχι που χτίστηκε πάνω στην έκταση που καταλάμβανε το τεράστιο οικοδομικό συγκρότημα του μοναστηριού τους.

Ο δικηγόρος και συγγραφές Θόδωρος Λυμπεράκης, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, αναφέρει ότι η κατασκευή του Μετοχίου του Αγίου Ανδρέα και η εγκατάσταση των Ρώσων μοναχών στην περιοχή «ήταν αποτέλεσμα της διεθνούς ρωσικής πολιτικής και διπλωματίας».

Ο κ. Λυμπεράκης επισημαίνει ότι «οι Ρώσοι, από το 1834 που άρχισαν να συρρέουν στο Άγιο Όρος (που βρίσκονταν στα όρια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) χτίζοντας το λεγόμενο σήμερα ρωσικό μοναστήρι, στόχευαν στη διείσδυση της Βαλκανικής προς εξυπηρέτηση των τότε ιδιαίτερα διαδεδομένων πανσλαβικών ιδεών. Οι έμπειροι διπλωμάτες του τσαρικού υπουργείου Εξωτερικών πίστευαν ότι η παγκόσμια ακτινοβολία του Ορθόδοξου μοναστικού κέντρου θα τους επέτρεπε αυτή την άνετη διείσδυση και επικράτηση στις χώρες της Βαλκανικής

χερσονήσου».

Κινούμενοι σε αυτό το πλαίσιο, οι Ρώσοι μοναχοί -και αφού το ρωσικό μοναστήρι στο Άγιο Όρος άρχισε να ακμάζει- προχώρησαν το 1869 στην αγορά μιας μεγάλης έκτασης έναντι 3.000 χρυσών λιρών από τον Οθωμανό μπέη του Νουζλά. Η τεράστια αυτή έκταση καταλάμβανε ολόκληρη τη σημερινή περιοχή του Αγ. Ανδρέα και έφτανε μέχρι το σημερινό δημοτικό διαμέρισμα της Νέας Ηρακλείτσας αλλά είχε εκτάσεις με μια σκάλα ελλιμενισμού πλοίων και στη Νέα Πέραμο.

Μόλις αγοράστηκε η έκταση από τη Σκήτη του Αγίου Ανδρέα, εγκαταστάθηκαν στην περιοχή περίπου τριάντα Ρώσοι μοναχοί που ξεκίνησαν να κατασκευάζουν ένα Μετόχι. Το καθολικό του κατασκευάστηκε στα πρότυπα των ρωσικών καθολικών του Αγίου Όρους τιμώμενο τη μνήμη του Αγ. Ανδρέα και διακοσμημένο με εικόνες της εικονογραφικής σχολής του Νοβγκόροντ.

Μετά την ίδρυσή του, το Μετόχι του Αγ. Ανδρέα ενισχύθηκε από σημαντικά κτιριακά οικοδομήματα έκτασης πάνω από 20.000 τετραγωνικών. Η επικοινωνία του Μετοχίου με τη Ρωσία και ο εφοδιασμός του γινόταν μέσω του λιμανιού του, στη Νέα Ηρακλείτσα, από ατμόπλοια που έρχονταν απευθείας από την Οδησσό.

Εντυπωσιακό κτίσμα

Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή του Έλληνα ταγματάρχη Νικόλαου Σχινά για την πολυτέλεια του Μετοχίου, ο οποίος το 1886 περνώντας από την περιοχή αναφέρει στις σημειώσεις του: «...έχει πολυτελή ναό με πολλά οικοδομήματα, σιδηρουργείο, ξυλουργείο, αμαξοποιείο, δυο ιππομύλους, δυο κλιβάνους, αποθήκες εισοδημάτων και στάβλους πεντακοσίων κτηνών. Διαμένουν στο Μετόχι εκατό χριστιανοί καλλιεργητές και ογδόντα Ρώσοι μοναχοί..., αξιωματικοί του ρωσικού στρατού, με προϊστάμενο το ραδιούργο Ρώσο Βαρνάβα σε μια προσπάθεια διάδοσης των πανσλαβικών ιδεών».

Γύρω στα 1900, το Μετόχι είχε περί τους εκατό μοναχούς. Οι σχέσεις τους με τους γύρω απ' αυτό κατοικούντες υπόδουλους Έλληνες, ακόμη και στη διάρκεια της πρώτης και δεύτερης βουλγαρικής κατοχής (1913 και 1916) ήταν άριστες. Επιπλέον, η φιλοξενία των Ρώσων μοναχών, ακόμα και κάτω από τις δυσκολότερες συνθήκες, ήταν παροιμιώδεις όπως αφηγούνταν οι γέροντες της Ελευθερούπολης και των Ελευθερών.

Η πτώση της τσαρικής Ρωσίας και η παρακμή

Η παρακμή των ρωσικών ιδρυμάτων του Αγίου Όρους και συνακόλουθα του Μετοχίου τους στην περιοχή του Αγίου Ανδρέα, φάνηκε αμέσως μετά την πτώση

της τσαρικής Ρωσίας. Τα ρωσικά ατμόπλοια δεν ξαναφάνηκαν στον κόλπο της Νέας Ηρακλείτσας, οι μοναχοί περιορίστηκαν σε όσα παρήγαγαν τα κτήματα τους και η θάλασσα, κι έτσι το Μετόχι παρήκμασε. Το 1919 εγκαταλείφθηκε οριστικά, όταν οι μοναχοί του εκδιώχτηκαν και εξορίστηκαν στη Βουλγαρία.

Η Συμέλα Κορδύλη – Μαργιόλα, που γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Άγιο Ανδρέα, έχοντας μελετήσει όλα αυτά τα χρόνια την ιστορία του τόπου της, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ επισημαίνει ότι «το 1923, μετά τη συνθήκη της Λωζάνης, Έλληνες πρόσφυγες, κυρίως ποντιακής καταγωγής, ήρθαν και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή όπου βρισκόταν το άλλοτε ακμαίο ρωσικό Μετόχι. Το κράτος έπρεπε να βρει τρόπους αποκατάστασης όλων αυτών των πονεμένων Ελλήνων. Έτσι, το 1924 απαλλοτρίωσε τα κτήματα του Μετοχίου, για να τα διανείμει στη συνέχεια στους πρόσφυγες των δύο νεοϊδρυθέντων γειτονικών χωριών Νέας Ηρακλίτσας και Νέας Περάμου. Απέμεινε μόνο το Καθολικό του Μετοχίου, του Αγίου Ανδρέα, από το οποίο πήρε το όνομα του το νέο προσφυγικό χωριό».

Πηγή: ΑΠΕ- ΜΠΕ